

Népiség és szimmetria

DIÓSZEGI BALÁZS GRAFIKÁIRÓL

A hírneves alföldi festővárosok (Hódmezővásárhely, Szolnok, Kecskemét) sorába nem tartozik bele Kiskunhalas. De az egész régió, a Kecskeméttől délre fekvő terület valahogy kiesik az úgynevezett „alföldi festészet” befolyási övezetéből. Aki neves alkotóként itt élt — Tóth Menyhért Miskén — nem tekinthető „alföldi” festőnek: munkássága túlmutat a szűkebb környezet, talán még az ország határain is.

Diószegi Balázs viszont — aki túl a hetvenen is jó egészségben él és dolgozik Kiskunhalason — festői világával kiszélesíti az eddig hagyományosan az „alföldi festészethez” sorolt táj határait: bekapcsolja oda a Kiskunságot is. Maga is kiskun lévén (Kunszentmiklóson született 1914-ben) átélte az e vidéken élő emberek sorsát, ünnep- és hétköznapijait. Főként ezt a paraszti világot, a tájat, az embereket ábrázolja képein és grafikáin.

A Képzőművészeti Főiskolán Rudnay Gyula és Szőnyi István tanítványa volt. Előbb Szentendrére, majd Miskolcra, később az Alföld két peremvidékére, Újvidékre és Nyíregyházára került. E helyeken alkotott és különböző iskolákban rajzot oktatott. 1957-ben visszatért szülőföldjére. Azóta él Kiskunhalason.

Ha festményeit és grafikáit vizsgáljuk és elemezzük, két szembeötlő sajátosságot azonnal felfedezhetünk rajtuk. Az egyik — a népiség, a népi jelleg — tartalmi vonása, míg a másik — a szimmetriaigény — formai. Műveit a népiségnek és a szimmetriának speciális összekapcsolódása jellemzi.

Mit jelent ez a népiség nála? Képeire, grafikáira majdnem kivétel nélkül a paraszti élet, a népi világ szűkszavú, tömör ábrázolása a jellemző. A magyar képzőművészetben szinte egyedülállóan mutatja be a kun paraszt figuráját, a kevély, dölyfös férfit, és a mindig fekete ruhás asszonyt, általában öregasszonyt. Napi tevékenységében vagy éppen munka közbeni, utáni pihenőjében látjuk. Képein sokszor a líraiság és a drámaiság egyidejű jelenlétét lehet megfigyelni. Munkásságának fő erőssége a jellemábrázolás szinte tökéletes szintre való emelése: igen sok egyvonalas rajzot készít a tájban dolgozó emberről, a pásztorfiúról, a kocsiról, a kaszafenő, az iddógáló, vagy a távolba néző kun parasztról. A téma mondandóját képei színhatásával még inkább fokozza. Jellemző munkásságára a paraszti társadalom két ünnepi színének, a fehérnek és a feketének a kontrasztokat érzékeltető, rendszeres használata. Így képes feszültséget, drámaiságot érzékeltetni ott is, ahol a képen, rajzon álló, mozdulatlan figurák vannak.

Formai megoldásai közül különösen szembetűnő az alakok szimmetriája, amit általában a figurák kettőzésével ér el. Akár asztalnál ülőkről, akár táncolókról vagy heverészőkről van szó, Diószegi Balázs majd mindig két, vagy legfeljebb három alakot szerepeltet képein, grafikáin. Nyilvánvalóan tudatos képszerkesztésre törekszik. Ez a szimmetriaigény többalakos kompozícióin is megfigyelhető. Mindehhez gyakran társul még nála a szokatlan perspektíva is.

Diószegi Balázs sajátos utat követ az alföldi festészetben belül: ez a népies témának nem szentimentális, hanem drámai, ugyanakkor elvont formai megoldásokból, gyakran geometrikus idomokból álló bemutatásának köszönhető. Nem ritka nála a komor hangulat fokozására használt háromszög alakú varjúmotívum, vagy a fekvő ellipszis alakú felhő, a zöldes-lilás téglalap formájú

pusztai „sömmi” felett. A motívumok ismétlése következtében képeit sokszor szinte zenei hatást keltő ritmikusság jellemzi.

„Megőrző jellegű művészetem” — mondja Diószegi Balázs az egyik vele készült interjúbán. S valóban, nemcsak az általa közvetlenül is tapasztalt alföldi, paraszti élet epizódjait, tájat, embereket festi meg, hanem bennük felmutatja évszázados történeti múltjukat, szellemi hagyományaikat, tradíciójukat. Ez érezhető kiváló rajzbeli technikájáról tanúskodó grafikáin is, amelyeket rendszeresen közölnek napilapjaink és folyóirataink. Az 1980-ban odaítélt Munkácsy-díj mellé ezekért a grafikáikért kapta meg 1985-ben a SZOT-díjat is.

SZABÓ TIBOR

Szerkesztői asztal

Tóth Béla író, lapunk szerkesztőségének tagja április 4-én József Attila-díjat kapott. Olvasóink minden számunkban találkoznak Tiszajárás című sorozatának darabjaival, hiszszük, hogy a kitüntetésben ezeknek az írásoknak is részük van. Kívánunk kedves munkatársunknak jó egészséget, további töretlen munkakedvet!

Élő irodalmi kapcsolatok a határokon át címmel beszélgetést rendezett április 14-én a TIT Budapesti Irodalmi Szakosztálya és a Magyar Rádió Irodalmi Osztálya. A beszélgetésben részt vett Bodnár György, Kiss Gy. Csaba, Vörös László és Annus József. A vitát Szabó B. István vezette.

